

<https://helda.helsinki.fi>

Johdanto nuolenpääteksteihin

Alstola, Tero

Suomen eksegeettinen seura
2020

Alstola , T 2020 , Johdanto nuolenpääteksteihin . julkaisussa J Töyräänvuori & K Valkama (toim) , Tekstejä babylonialais- ja persialaisajan Lähi-idästä . Suomen eksegeettisen seuran julkaisuja , Nro 119 , Suomen eksegeettinen seura , Helsinki , Sivut 29-32 .

<http://hdl.handle.net/10138/335554>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Johdanto nuolenpääteksteihin

Tässä kirjassa käännetyt nuolenpäätekstit on kirjoitettu Babyloniassa, tai ne liittyvät muutoin Babylonian ja Persian suurvaltojen historiaan. Babylonin kaupunki sijaitsi Eufraatin alajuoksulla nykyisen Irakin alueella, ja se oli kahden vuosituhannen ajan eräs muinaisen Lähi-idän merkittävimmistä kaupungeista. Babylonista tuli alueellisen suurvallan pääkaupunki kuningas Hammurapin aikana 1700-luvulla eaa., ja se oli siitä lähtien alueensa kulttuurinen ja taloudellinen keskus. Babylon antoi nimensä koko eteläiselle Mesopotamialle kreikkalaisten alkaessa kutsua aluetta Babyloniaksi sen vaikutusvaltaisimman kaupungin mukaan.

Suurimpaan kukoistukseensa Babylon nousi 600–500-luvuilla eaa., kun kuningas Nabopolassar ja hänen poikansa Nebukadnessar II loivat uusbabylonialaisen valtakunnan Assyrian imperiumin raunioille. Babylonian valtakunta ulottui Välimereltä Persianlahdelle, ja rikkaudet virtasivat imperiumin reuna-alueilta sen keskukseen. Kuninkaat rakensivat Babylonista valtakunnan loisteliaan pääkaupungin, ja infrastruktuurihankkeet tukivat talouden kehitystä maaseudulla ja muissa kaupungeissa. Imperiumin reuna-alueilta ei virrannut Babyloniaan vain kultaa, hopeaa ja muita raaka-aineita, vaan valloitetujen alueiden asukkaita pakkosiirrettiin työvoimaksi babylonialaisiin kaupunkeihin ja maaseudulle. Pakkosiirrot olivat yleinen valtopolitiikan väline muinaisessa Lähi-idässä, ja niitä suorittivat myös Assyrian ja Persian suurvallat.

Kun kuningas Nebukadnessar II valloitti itäisen Välimeren rannikon 600–500-lukujen taitteessa, myös Juudan kuningaskunnasta tuli Babylonian vasalli. Juudan kotoperäinen kuningashuone pysyi valtaistuimella, mutta se vastasi teoistaan – erityisesti vuotuisesta veronmaksusta – Babylonian kuninkaalle. Egyptin rohkaisemana Juudan kunin-

kaat nousivat kuitenkin kahdesti kapinaan Nebukadnessaria vastaan. Babylonian joukot kukistivat ensimmäisen kapinan vuonna 597, valloittivat Jerusalemin ja veivät Juudan kuninkaan Jojakinin sekä muuta väestöä pakkosiirtolaisuuteen Babyloniaan. Nebukadnessar asetti valtaistuimelle Jojakinin sedän Sidkian, joka kuitenkin nousi myöhemmin kapinaan, ja babylonialaiset hävittivät Jerusalemin vuoden 586 tienoilla. Lisää juudalaisia pakkosiirrettiin Babyloniaan.

Jerusalemin temppelin hävitys, Juudan kuningaskunnan loppu ja pakkosiirrot olivat kriisi, joka vaati selitystä. Vanha testamentti käsitteleekin laajasti pakkosiirtoihin johtaneita tapahtumia ja etsii teologista selitystä katastrofille. Juudalaisten elämä pakkosiirtolaisuudessa saa kuitenkin vain vähän huomiota Vanhassa testamentissa, minkä johdosta juudalaisten arkea Babyloniassa tunnettiin pitkään varsin huonosti. Nuolenpäälähteet avaavat uusia näkökulmia 600–400-lukujen historiaan ja juudalaisten elämään Babyloniassa.

Babyloniassa puhuttiin akkadia, joka on heprealle ja arabialle sukua oleva seemiläinen kieli. Akkadia kirjoitettiin pääasiassa savitauluille nuolenpäämerkein, jotka syntyivät painelemalla kosteaa savea terävällä kirjoituspuikolla. Kuninkaiden piirtokirjoituksia hakattiin nuolenpäämerkein myös kiviesineisiin ja kallioseinämiin. Koska kuivattu savitaulu ei maadu tai tuhoudu tulipalossakaan, valtava määrä nuolenpäätekstejä on säilynyt lukukelpoisina nykypäivään saakka. Babyloniasta on löydetty kymmeniä tuhansia 600–400-luvuille eaa. ajoitettuja savitauluja, joista valtaosa liittyy temppelien ja yksityisten ihmisten arkipäiväisiin toimiin. Joukossa on niin kauppakirjoja ja vuokrasopimuksia kuin perinnönjakoasiakirjoja ja avioliittosopimuksia. Asiakirjat alkavat yleensä varsinaisella sopimustekstillä, jota seuraa luettelo paikalla olleista todistajista. Asiakirjan lopuksi ilmoitetaan kirjurin nimi, kirjoituspaikka ja kirjoitusaika päivän tarkkuudella. Tämän johdosta babylonialaiset tekstit voidaan yleensä ajoittaa erittäin täsmällisesti ja niiden kirjoituspaikka tiedetään. Tämä on tärkeää, koska nuolenpäätaulujen arkeologinen löytökonteksti on usein epäselvä: monet savitaulut ovat peräisin vanhoilta, huonosti dokumentoiduilta kaivauksilta tai ne on kaivettu laittomasti ja myyty antiikkimarkkinoille.

Babylonialaiset asiakirjat viittaavat harvoin teksteissä esiintyvien henkilöiden etniseen tai maantieteelliseen alkuperään, joten henkilö-

nimet ovat pääasiallinen keino erotella juudalaiset muun väestön joukosta. Koska heprea on läheistä sukua monille muille länsiseemiläisille kielille, juudalaisia ei voida tunnistaa niinkään henkilönnimien kielen kuin nimissä mainittujen jumalien perusteella. Vaikka juudalaiset palvoivat useita jumaluuksia, Jahve-nimisellä jumalalla oli keskeinen rooli heidän uskonnonharjoituksessaan. Ei ole näyttöä siitä, että Jahvea olisi palvottu laajamittaisesti muiden väestöryhmien kuin juudalaisten keskuudessa 500–400-lukujen Babyioniassa, eikä Assyrian 700-luvulla pakkosiirtämien israelilaisten tiedetä päätyneen Babyloniaan. Näin ollen nimiä, joissa esiintyy elementti ”Jahve”, voidaan pitää merkkinä käyttäjensä juudalaisesta syntyperästä. Babylonialaisissa asiakirjoissa elementti ”Jahve” kirjoitetaan henkilönnimen alussa yleensä muodossa ”Jahu” ja nimen lopussa muodossa ”Jama”. Jälkimmäisen muodon yllättävä kirjoitusasu johtuu siitä, että keski- ja myöhäisbabyloniassa w-äänteet kirjoitettiin m-merkeillä.

Pääosa juudalaisista ja muista pakkosiirtolaisista asutettiin maaseudulle, missä heille annettiin valtion maita viljeltäväksi veronmaksua ja työ- tai sotapalvelusta vastaan. Viljelijät eivät voineet myydä maitaan ja näin luopua niihin liittyneistä velvoitteista, mikä rajoitti heidän vapauttaan ja sitoi heitä Babyloniaan. Tätä järjestelmää voidaan nimittää sen ominaispiirteiden perusteella palvelusmaataloudeksi. Se tarjosi työtilaisuuksia myös muille kuin varsinaisille maanviljelijöille, ja jotkut juudalaiset päätyivät paikallishallinnon virkamiehiksi, kun taas toiset onnistuivat hyötymään liikemiehinä palvelusmaatalouden rakenteista. Pakkosiirtolaisia asutettiin myös kaupunkeihin, missä eri alojen ammatilaisia tarvittiin rakennushankkeiden, hallinnon ja kaupankäynnin tehtäviin. Vain pieni osa pakkosiirtolaisista päätyi orjiksi.

Babylonialaisissa asiakirjoissa esiintyy runsaasti mittayksikköjä, joista käytetään käännöksissä niiden akkadinkielisiä nimiä. Alla on esitetty Babyioniassa 500–400-luvuilla käytettyjen mittayksiköiden vastaavuudet metrijärjestelmässä (katso Baker 2004, ix–x).

Painomitat

Sekeli: noin 8,33 grammaa; työmiehen kuukausipalkka oli muutama sekeli hopeaa

Mina: 60 sekeliä, noin 500 grammaa

Tilavuusmitat

Akalu: noin 1 desilitra

Qu: noin 1 litra

Sutu: noin 6 litraa

Panu: noin 36 litraa

Kor: noin 180 litraa

Kirjallisuutta

Alstola, Tero

2020 *Judeans in Babylonia: A Study of Deportees in the Sixth and Fifth Centuries BCE*. Culture and History of the Ancient Near East 109. Leiden: Brill.

Baker, Heather D.

2004 *The Archive of the Nappāhu Family*. Archiv für Orientforschung, Beiheft 30. Wien: Institut für Orientalistik der Universität Wien.

Jursa, Michael

2005 *Neo-Babylonian Legal and Administrative Documents: Typology, Contents and Archives*. Guides to the Mesopotamian Textual Record 1. Münster: Ugarit-Verlag.

2014 "The Neo-Babylonian Empire." *Imperien und Reiche in der Weltgeschichte. Epochenübergreifende und globalhistorische Vergleiche 1. Imperien des Altertums, Mittelalterliche und frühneuzeitliche Imperien*. Eds. M. Gehler et al. Wiesbaden: Harrassowitz, 121–148.

Jursa, Michael et al.

2010 *Aspects of the Economic History of Babylonia in the First Millennium BC. Economic Geography, Economic Mentalities, Agriculture, the Use of Money and the Problem of Economic Growth*. Alter Orient und Altes Testament 377. Münster: Ugarit-Verlag.

Pearce, Laurie E.

2016 "Cuneiform Sources for Judeans in Babylonia in the Neo-Babylonian and Achaemenid Periods. An Overview." *Religion Compass* 10, 230–243.

Zadok, Ran

2002 *The Earliest Diaspora. Israelites and Judeans in Pre-Hellenistic Mesopotamia*. Publications of the Diaspora Research Institute 151. Tel Aviv: Tel Aviv University.